

Slovenski dom

Stev. 263

V Ljubljani, sobota 18. novembra 1939

Leto IV

Neredi, aretacije v tisočih in usmrtnice na Češkem

Zaradi študentskih demonstracij je nemška policija v Pragi prišla 2000 visokošolcev, jih devet takoj postrelila in za tri leta zaprla vse češke visoke šole

Praga, 18. nov. m. Nemški poročevalski urad poroča: Pred kratkim je poskušala skupina čeških razumnikov, ki so v zvezi z bivšim predsednikom češkoslovaške republike dr. Benešem, kaliti mir in red v češkoslovaškem protektoratu z večjim ali manjšim odporom. Pri tem se je dalo ugotoviti, da so vodje tega odpora tudi na čeških visokih šolah. Ker so se 28. oktobra in 15. novembra ti ljudje spozabili tako daleč, da so posamezne Nemce tudi dejansko napadli, so vse češke visoke šole zaprte zdaj za tri leta. Devet študentov, ki so zakrivali omenjena dejanja, je bilo postreljenih, večje število pa je zaprtih.

Praga, 18. nov. m. »United Press« poroča: V zvezi z nastopom proti češkimi visokim šolam so nemške policijske oblasti prijele 1200 čeških visokošolcev. Najprej je bilo aretiranih 2000 praških študentov, a so jih 800 takoj nato izpustili na svobodo. Ker je četa SS oddelek »Adolf Hitler« pred nekaj dnevi zapustila Prago, so včeraj dopoldne dospeli tja drugi SS oddelek, tako da je zdaj v Pragi 10.000 članov hitlerjevske črne vojske. To so SS oddelek »Deutschland«, »Germania« in »Führer«. Menijo, da je treba pričakovati še nadaljnjih aretacij tudi po drugih področjih češkega javnega življenja. Po objavljenem uradnem poročilu o ustrelitvi devetih in o aretaciji ogromnega števila dijakov je bila Praga snoči kot izumrla. Meščani češke narodnosti sploh ne gredo iz hiš na ulice.

Berlin, 18. novembra. m. Na uradnem mestu izjavljajo ob ustrelitvi devetih praških študentov naslednje:

Ta ukrep se zdi v prvem trenutku prostog, toda bil je brezpogojno potreben z ozirom na to, ker je Nemčija v vojnem stanju. Vlada češko-moravskega protektorata je ravnala v popolnem soglasju s protektorjem. Delavnost študentov je omejena samo na Prago, drugod na Češko-moravskem pa vlada mir in red.

Nemški krogi poudarjajo, da je razumljivo, da mlade razgnete študentske glave, ki so bile vzgojene v duhu povojne češkoslovaške republike, niso zadovoljne s sedanjim stanjem. Zato ni izključeno, poudarjajo v istih krogih, da se bodo takih dogodkov odigrali tudi v zasedenih delih Poljske. V mirnem času bi Nemčija šla mirno preko takšnih dogodkov, toda v razmerah, ki vladajo zdaj, mora vsako takšno gibanje brezobzirno zadušiti.

Praga, 18. novembra. o. Zadnji ukrepi nemških oblasti proti Čehom so vzbudili pri vsem češkem prebivalstvu silen odmev. Čeže pa, da bodo ti ukrepi bodočemu sožitju med obema narodoma več škodili kakor pa koristili. Odlok o zaprtju vseh čeških visokih šol za tri leta razlagajo v praških krogih kot namen, vzeti češkemu narodu razumnost in s tem bodoče narodno vodstvo.

Zadnje aretacije, ki jih je izvajala nemška politična policija, se niso nanašale samo na študente, marveč tudi na druge, zlasti razumniške kroge. Aretiranci, kolikor ne bo spuščenih, bodo poslani v koncentracijska taborišča v Nemčijo. Zdi se, da pripravljajo nemške oblasti nove kazenske ukrepe, če bi se neredi v Pragi ali drugod na Češkem ponavljali, kakor se je to dogajalo že od začetka sedanjega vojne. Eden prvih ukrepov bo najbrž aretacija vseh vodilnih čeških osebnosti z

Slovenija ima zdaj šest senatorjev

Jubilej senatorja Smodaja

Ljubljana, 18. novembra.

Kakor smo že poročali, so bili v nedeljo izvoljeni štirje slovenski senatorji, in sicer Franc Smodaj, Janez Brodar, dr. Franc Schaubach in Alojzij Mihelič. Kraljevi namestniki so zdaj imenovali, kakor jim daje to pravico ustava, še 37 senatorjev. Od Slovencev sta bila v senat imenovana dosedanja predsednik senata dr. Anton Korosec in dosedanja senator dr. Franc Kulovec. S tem ima Slovenija v senatu 6 svojih zastopnikov.

Od slovenskih senatorjev je včeraj praznoval 60. letnico senator g. Fran Smodaj, ki je bil za to priliko dlikovan z redom sv. Save 1. stopnje. Jubilej, ki je svoje čase deloval v vodstvu koroških Slovencev in bil pozneje glavni urednik »Slovenec«, je za to priliko dobil veliko čestitk z vseh krajev naše domovine. Včeraj sta ga obiskala slovenski voditelj dr. Anton Korosec in minister dr. Krek ter mu osebno čestitala k jubileju, katerega je dosegel v poštovanem ter zaslužnem političnem in drugem delu za slovenski narod.

Država bo naredila red na žitnem in živinskem trgu

Vse zaloge pšenice in koruze bodo popisane - Proč s krajevnimi karteli

Belgrad, 18. nov. m. Na snočnji seji odbora ministrov, ki je bil na zadnji ministrski seji izvoljen za preučevanje socialnih in gospodarskih vprašanj, so se bavili z različnimi perečimi gospodarskimi vprašanji, ki bi jih bilo treba nujno rešiti. Predvsem so govorili o vprašanju državnega posredovanja na žitnem in živinskem trgu ter je bilo sklenjeno, da se bodo v državi takoj popisale vse zaloge pšenice in koruze. Razen tega je odbor razpravljal tudi o cenah živine doma in v tujini. S temi vprašanji se bo odbor še bavil, ter bo natančno preučil sedanji položaj v zvezi z veliko razliko cen živini, in sicer razliko med

vseh področij javnega življenja: politike, književnosti, znanosti, gospodarstva, Cerkve itd. Te osebnosti bodo pridržane v zaporih kot talci. Ob kakih neredih bodo morali ti odličniki plačati kazen.

Razlogi, ki so nemške oblasti privedle do zadnjih ukrepov, so ne samo demonstracije študentov, marveč vedno bolj rastoči odpor vseh čeških plasti proti sedanjemu stanju, zlasti odkar so Nemci vojno gospodarstvo raztegnili tudi na Češko in odkar so številni češki industrijski in poljedelski delavci morali v Nemčijo. Odpor je dobival izraza zlasti v nastopih proti nemški politični policiji. Na vsem področju Češke in Moravske je bilo veliko članov SS oddelekov umorjenih ali pa izinilo. Od začetka vojne so samo v Pragi potegnili iz Vltave 30 trupel SS-mož.

Glasilno nemškega zun. ministrstva o vesteh glede nemških načrtov

Nemčija ne pripravlja napada proti Balkanu

Berlin, 18. novembra. m. DNB poroča: »Nemška diplomatska, politična korespondenca« piše med drugim naslednje:

»V vznemirjenosti nad tem, kaj bi moglo nastopiti, se vodilna glasila zahodnih držav prizadevajo, da širjenje ene domneve zamenjajo z širjenjem novih. Namadno je zdaj stopila v prvo vrsto možnost vojaškega napada na Balkan. Iz takšnega gledanja na sedanji položaj se vidi zlasti zelo jasna in razumljiva želja obeh demokratičnih veslesil, da bi se smer nemškega napada spremenila raje na katerokoli drugo stran, kakor pa tja, kjer imajo Angleži in Francozi lastne čete. Razen tega bi dosegli tudi drugi željeni cilj: da bi se vojno prizorišče šimbolj razširilo. Končno pa bi dosegli še, da se uresniči tudi pravi smisel pogodbe s Turčijo: da bi postal Balkan poprišče, na katerem bi nemško vojsko stabilizirali z druge strani.

Od nekdanj je bilo eno temeljnih strani zahodne politike, da je treba evropski južnovzhodni prostor držati v vojnem stanju proti Nemčiji in tudi proti Italiji. Politični program zahodnih ve-

lesil ne vsebuje »miru na Balkanu«, kajti mir pomeni ureditev gospodarske delavnosti, s tem pa tudi možnost, da ta del Evrope z osrednjo državo evropske celine, to je z Nemčijo, vodi živahno trgovino. Razen tega pa mir pomeni tudi pomankanje za boj sposobnih divizij, ki bi jih lahko uporabljali kot tujske legije proti Nemčiji. Cilj zahodnih veslesil na Balkanu je nemir ter sodelovanje v vojni, ki bi moralo uničiti naravne gospodarske odnose in spraviti iz ravnotežja sedanje blagostanje.

Nemčija pa ima ravno nasprotno namene. Ni težko ugotoviti, katero od dveh političnih naziranj bolj odgovarja koristim balkanskih držav.

Budimpešta, 18. novembra. o. Vsi madžarski listi tudi danes obsojajo vesti, da pripravlja Nemčija vojaške ukrepe proti Madžarski ali Jugoslaviji. Listi poudarjajo, da je zlasti italijanski tisk odločno obsodil te vesti ter pokazal odkod izvirajo in kakšen je njihov namen.

Nov pomemben dogodek za nemške nasprotnike:

Zveza za popolno gospodarsko sodelovanje med Francijo in Anglijo v sedanjih vojni

London, 18. nov. o. Včeraj se je v Londonu sestal angleško francoski vrhovni vojni svet. Za Francijo so se posveta udeležili predsednik vlade Daladier, vrhovni poveljnik francoske in angleške kopne vojske general Gamelin, vrhovni poveljnik francoske mornarice general Darlan ter poveljnik francoskega letalstva Vuillemin. Od angleške strani so bili na sestanku predsednik vlade Chamberlain, zunanji minister lord Halifax, obrambni minister lord Chatfield ter letalski minister Kingsley Wood. Posvet se je začel ob 11 in je trajal 3 ure. Na njem so razpravljali o sedanjem vojaškem položaju in sklenili vse potrebno za nadaljnje akcije. Dosežen je bil popoln sporazum glede najboljšega načina za uporabo združenih angleških in francoskih sil, kar naj privede, da bo dosežen čim večji uspeh pri vseh vojnih operacijah.

Po posvetu je bilo izdano naslednje skupno uradno poročilo:

Zaradi popolnega izkoriščanja izkušenj, pridobljenih za svetovne vojne od leta 1914 do 1918 sta francoska in angleška vlada sklenili že v začetku vojne, da čim popolneje vzpostavita gospodarske napore obeh držav. Ko je bila napovedana vojna, so bili takoj sprejeti koraki za ta cilj. Pri izvajanju sklepov, ki so bili sprejeti na zadnjem sestanku vrhovnega sveta, sta obe vladi razširili in zagotovili sodelovanje v sledečih panogah: letalstvu, nabavi municije, nabavi surovin, prehrani, prevozu in v gospodarski vojni.

Novi ukrepi, ki sta jih sprejeli obe vladi, bodo omogočili, da za skupno korist kar najpopolneje izkoristita sredstva, s katerimi razpolagata obe državi glede surovin in proizvodnje, ladjeva itd. Ti sklepi se nanašajo tudi na enako razporeditev in, v kolikor bi okoliščine to zahtevale, tudi na omejitve ali zmanjšanje uvoza. Obe državi

bosta v bodoče izdelali skupne načrte za uvoz, ter se bosta izogibali tekmovanju pri nabavah v inozemstvu.

Izvajanje teh nalog je poverjeno stalnemu angleško-francoskemu odboru za sodelovanje, ki je bil takoj ustavljen. Dosežen je bil sporazum, ki bo, v kolikor bi bilo to potrebno, tudi na drugih področjih pokazal odločnost obeh držav glede sodelovanja pri vojnih naporih do največje mere. S tem so začeli ta sporazum izvajati že dva meseca po začetku sovražnosti znamenom, da se organizira skupna akcija obeh držav, kar je v minuli vojni bilo doseženo šele konec tretjega leta vojne.

Ti sklepi angleške in francoske vlade, ki začnajo popolno gospodarsko sodelovanje obeh svetovnih držav za doseg skupnega vojnega cilja, so eno najpomembnejših dejstev od začetka vojne in bodo konec vojne nedvomno pospešili tako, kakor si želita Anglija in Francija.

Prisilno delo za Poljake na zasedenem ozemlju

London, 18. nov. o. Po vesteh iz Poljske je novi nemški guverner za zasedeno Poljako Frank izdal ukrep, ki določa za poljsko prebivalstvo prisilno delo. Prisilno delo bodo urejevale nemške oblasti po potrebah nemškega gospodarstva. Od prisilnega dela ne bo nihče izvzel.

Nemške oblasti so poostrele ukrepe proti zahrbtnemu vojskovanju, s katerim se morajo še vedno boriti po vsem poljskem ozemlju, kjer ostanki poljske vojske, pa tudi civilno prebivalstvo napadajo nemške vojske in člani narodno-socialističnih varnostnih oddelekov. Kjer katerega Nemca ubijejo, dajo nemške oblasti, če se to zgodi v naseljih, iz vseh bližnjih hiš postreliti po enega človeka. Truplo ubitega Nemca ter trupla postreljenih Poljakov ležijo nekaj časa eredi kraja, kjer je do umora prišlo.

„Bremen“, največji nemški parnik - ruska last

London, 18. nov. »News Chronicle« poroča iz Kodanija, da so Nemci prepisali največji svoj parnik »Bremen«, ki je v Murmansk v last Sovjetske Rusije. Po izjavi norveškega kapetana Jonsona je prepis »Bremena« bil določen v nemško-ruskem sporazumu o izmenjavi blaga, ki je bil nedavno sklenjen. Zdi se, da je ladja spreminila svojo državno pripadnost 7. novembra t. l., na dan obletnice boljševiške revolucije. Trdijo, da namerava Sovjetska Rusija začeti z »Bremenom« redno plovo med Murmanskim in New Yorkom. Anglija najbrž ne bo priznala tega prepisa, ker po mednarodnem pravu ladja, ki pripada vojskojoči se državi, ne more spreminjati zastave. Anglija že za minule vojne ni nikoli priznala podobnih nemških transakcij. V mirovnih pogodbah so bile vse razveljavljene, ter so kupci izgubili ladje, ne da bi dobili odškodnino.

Vesti 18. novembra

Angleško ministrstvo za vojno preskrbo je dobilo odobrenje za nakupe raznega blaga v znesku 160 milij. funtov šterlingov (48 milijard din).

Ameriška slovaška zveza je na svojem zborovanju sprejela sklep, s katerim obsoja poskuse za obnovitev prejšnje češkoslovaške republike, poročajo madžarski listi.

Angleško ministrstvo za gospodarsko vojno sporoča, da se bo z 20. novembrom nadzorstvo nad tihotapstvom blaga v Nemčijo poostriilo. Nemški tisk pravi na ta sklep, da je to nova kršitev trgovskih pravic nevtralecev.

Belgijska vlada uradno zanika, da bi bila holandska kraljica in belgijski kralj prosila severnoevropske vladarje za pomoč pri sestavljanju predlogov za mir.

Ena sama ameriška letalska tovarna je dobila od angleškega letalskega ministrstva naročil za 17 milijonov dolarjev.

Angleški in francoski gospodarski krogi so zelo veseli nad gospodarskim sporazumom, ki je bil med Anglijo in Francijo sklenjen včeraj. Obetajo si od njega velikih gospodarskih uspehov ter bo odpadla medsebojna konkurenca.

Mož holandske prestolonaslednice knez Bernhard se je blizu nemške meje z avtomobilom zaletel v tovorni avto. Knežev šofer je bil pri tem hudoranj.

Ameriška vlada bo zahtevala odložitve izdelave dveh velikih bojnih ladij po 45.000 ton, češ da je dosedanj potek vojne dokazal, da je odpornost takih ladij premajhna in da so preveč ranljive.

Grško trgovsko odposlanstvo je včeraj odpotovalo v London na posvete za novo trgovsko pogodbo z Anglijo.

Posamezna nemška letala so včeraj priletela daleč v notranjost Francije. Eno od njih so menda videli celo nad Marseillem.

Evropske vojskujoče se države naj se čim prej sporazumejo, da ne bodo služile kot orodje boljševizmu in Rusiji, piše ameriški dnevnik »Daily News«, ko razpravlja o položaju Finske.

Sodelovanje med evropsko Anglijo ter sestavnimi deli angleškega cesarstva onkraj morja je danes dosti popolnejše kakor pa je bilo leta 1914. Dominioni Angliji lahko nudijo dosti večjo vsestransko pomoč, kakor pa so jo v zadnji svetovni vojni, je izjavil včeraj angleški minister za dominione Eden.

Nemške policijske oddelke so po zadnjem sklepu vlade ojačili. Vodstvo policije bo lahko sprejelo v službo moške letnikov 1906 do 1912, ki niso še služili v vojski. Ojačenje policije je potrebno zaradi vzdrževanja reda v notranjosti.

Po angleških poročilih so zaradi atentata v Münchnu bile aretirane številne narodnosocialistične osebnosti, več odličnih monarhistov in pa bivši vojni minister maršal Blomberg.

V Italiji danes praznujejo četrto obletnico kar je pokojna Zveza narodov sprejela zaradi abesinske vojne sankcije proti Italiji. Ta sklep je vrgel Italije iz sransko-angleške zveze k Nemčiji ter ustvaril pogoje za sedanje stanje v Evropi.

Vojvoda Windsorski je zadnje čase obiskal vse predele francoskega bojišča. Po obisku je izjavil, da je stanje francoske in angleške vojske tam odlično.

Po odgovoru nemškega zunanjega ministra Ribbentropa na mirovno posredovanje belgijskega kralja in holandske kraljice menijo holandski uradni krogi, da je posredovalne zadeve konec.

Znani ameriški Zavod za javno mnenje, ki ga vodi dr. Gallup, je izvedel v Ameriki glasovanje o tem, ali nemški narod podpira kanclerja Hitlerja pri njegovih ciljih ali ne. 66% meni da ne, 34% pa, da ga. Od ameriških državljani nov nemškega poretka jih je 36% odgovorilo z da, 64 pa z ne. Seveda ameriška sodba za Nemčijo ni odločilna.

Nemškega napada na zahodu je treba pričakovati pred božičem, pravijo holandski listi.

Bivši nemški cesar je izjavil holandskim časnikarjem, da ne verjame, da bi Nemčija napadla Holandijo. Vseeno pa bi se cesar rad preselil iz Holandije na Krf, kjer ima veliko posestvo in grad.

Nemška križarka »Admiral Scheer« je po italijanskih vesteh v nekem nemškem pristanišču.

Italija ni na Balkanu orodje nobene vojskujoče se skupine

London, 18. novembra. AA. Reuter: Snoči je rimska radijska postaja razlagala politične dogodke. Sporočeno je bilo med drugim, da diplomatska in politična aktivnost Italije na Balkanu ni znak, da bi Italija zastopala korist ene ali druge vojskujoče se države, še manj pa, da bi ona postala orodje katerekoli teh držav.

London, 18. nov. o. Londonski radio poroča, da se je Italija trdno zavzela, da se ohrani mir na Balkanu. Italija ni v vojnem stanju, ni pa tudi nevtralna. V diplomatskih krogih iz Pariza se poroča, da sta Italija in Španija obveljala nemško vlado, da želita, da Nemčija spoštuje nedotakljivost Holandije in Belgije. Italija bo preprečila vsak poskus za vmešavanje kakke tretje sile na Balkan.

115.000 Nemcev za milijon Rusov

London, 18. nov. o. Pogajanja med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo glede izselitve Nemcev iz zavzetega poljskega ozemlja so končana. Nemška delegacija je odpotovala v Berlin. Po sedanjih poročilih se bo preselilo 115.000 Nemcev iz Poljske v sedanje zasedeno poljsko ozemlje iz zasedenega poljskega ozemlja pa se bo preselilo nad milijon Rusov, Rusinov in Ukrajincev v Sovjetijo.

Odlični glasbeni večer v veliki dvorani Uniona:

XIII. simfonični koncert Ljubljanske filharmonije

Snoči so se člani Ljubljanske filharmonije v veliki dvorani Uniona, ki je bila do kraja zasedena — razprodana, lahko prepričali, kako znajo ljubitelji glasbe ceniti njihovo požrtvovalno in resno delo. Njihovo muziciranje je bilo nagajeno z iskrenim, velikim navdušenjem. Večer pomeni izredno lep in pomemben uspeh Ljubljanske filharmonije.

Za prvo točko snočnega programa so si prireditelji koncerta izbrali znamenito delo velikega ruskega komponista Sergeja Rahmaninova, »Koncert za klavir in orkester v c-molcu«. To Rahmaninovo delo je eno najprijetnejših na koncertnih programih povsod po svetu. Neko krasno ravnanje vlada v njem med orkestralnim in klavirskim partom. Krepko zadane prvi akordi v prvem stavku, »Maestoso«, in že se oglase godala, ki prinese naglo, zaneseno glavno temo, ki jo barva in polni klavir s svojimi, temno drobečimi pasajami. Z novim, svežim bodrenjem zastavi klavirski part, nova tema vzraste, sveža in podjetna. In že se glavna tema razmahne široko ter mogočno. Zamišljen, skoraj meditativen je drugi stavek. Tretjega pa odpre živahen, poskočen plesni motiv. Iz muzikalnega tkiva poslušalec vstaja v pisane kaleidoskopske podobe za podobo. Prešernost neobzadržane, nežnost in lirizem se izpodnašajo, pa spet vračajo v urnem toku. Polno, z vedno krepkejšo gradacijo vro zvoki v učinkovit sklep.

Profesor Anton Trost, klavirski solist, je snoči dokazal ljubljanskemu občinstvu, da je v enaki meri umetniški-interpret kakor virtuozni tehnik. Njegova igra je bila sijajna ter je v mogočni meri pripomogla, da je bil učinek »koncerta« tako močan.

Sledil je »Caprice« odličnega slovenskega skladatelja Antona Lajovca. To duhovito, pa tudi tehnično zelo težavno skladbo je občinstvo sprejelo z velikimi simpatijami in z nedeljenim priznanjem. Bogata invencija ter zavidanja vredno znanje jo odlikujeta. Moč se razodeva v njej in zagon, kakor le pri redkih slovenskih skladbah, sila, ki v nekaterih pasusih nekoliko spominja na glasbo Rih. Wagnerja. Dražeca, nekoliko tuje zveneča, pa vendar uspešno prijetna je melodika tria. Efekten, čvrst konec zaključilo to zanimivo delo. Tudi pri tej skladbi je orkester Ljubljanske filharmonije pokazal odlično znanje, zrelost in prilagodljivost (le enkrat, se zdi, se je nekaj zamajalo in oponeslo, vendar ne toliko, da bi utegnili zmotiti tok). Dr. Danilo Svara je s presenetljivo iznajdljivostjo in spretnostjo odlično odigral klavirski part v tej kompoziciji.

Po odmoru je prišla na vrsto veličastna »Patetična simfonija« (VI. simfonija v b-molu) ruskega skladatelja P. I. Čajkovskega. V temi pričenja, v temi neha, v žalosti rojena ugasne v koncu, kjer se po bridkosti, veselju in boju sejuje vse pozemsko v nič, kjer smrt položi svojo ledeno roko na vroče čelo, da utihne nemir srca in se za vselej upokoji misli. Mogočno in z nedosegljivo izkrenostjo vre izpoved duha, ki ga je vse življenje trla neka nerazločljiva pobitost, neozdravljiva melanholija. Izpoved iz najtemnejših kotičkov duše, izpoved do kraja zamočevanega — in boj in pogumno sprejemanje bremen, ki so mu bila po prirodi in po življenjskih okoliščinah naložena. Boj, strastno delo kot beg pred refleksijami, pogumno sprejet boj, ki mu je notranji ogenj dajal najlepših upov na zmago: svetloba že prihaja, z vso močjo lije skozi široko odprta vrata. Toda spet se v srcu oglozi nemir, nezaupanje vstaja iz globin, temne sence se love, mračen dim zagrinja do kraja vse svetlo. Iz stisk in rev se obrača duša k Stvarniku po pomoč. Čudna slutnja ogne s svojimi črnimi perotni srce: blizu je ura odhoda. Tako pretresljive glasbe kakor je v finalu, kjer Čajkovski povzroči z neprekosljivo jasnovidnostjo riše slovo od posvetnega, smrti, skromno žalovanje in strogost neizpremenljivih zakonov, ki so pisani vsemu minljivemu, nima primere v vsej glasbeni literaturi.

Pogreb

pok. kontre admirala gospoda

Josipa Kubelka

bo danes ob pol 16

izpred palače »Viktorija« na

Aleksandrovi cesti št. 4

Ljubljanska filharmonija je s svojim slovenskim sporedom in njega izvedbo včeraj dosegla res izreden uspeh.

Pred dirigentskim pultom je snoči fungiral Drago Mario Sijaneč, ki je dokazal, da je nadarjen in spreten dirigent, katerega po včeraj pokazanem čaka še lepa bodočnost. Vestno je nastudiral s svojimi ljudmi ves program in z žarom ga je izvajal. Nalogam v delih je bil dosegel, največjo intuitivnost in plemenito oblikovalno moč pa je pokazal v »Finalu« VI. simfonije.

Ljubljana od včeraj do danes

Dolgo se včeraj ni dignila megla, ko pa se je končno le razkadila, se nam je pokazal pozni jesenski dan v vsej svoji lepoti. Za pozni letni čas je bilo še kar dovolj gorko, le okrog polne je na lepem odnekod privrhal neprijeten veter, ki je dvigal po cestah prah. Zvečer je nebo zasijalo v zvezdah, mrzlo je postalo zunaj in vsak se je rad naglo zatekel v zakurjeno sobo. Na periferiji, zlasti v krajih na jugu Ljubljane, se je v poznih večernih urah razgrnila megla, ki se je bila privlekla z Barja. Davi je bila še gostejša kakor prejšnja jutra in tudi mrzaj je bil občutnejši kakor včeraj. Zdaj bo jutraj zmerom bolj neprijetno zgodaj vstajati.

Ob treh popoldne v operi

Danes popoldne ob treh bo v ljubljanski operi ljudska predstava znamenite Massenetove opere »Glumac Matere Božje«. Vsebinska je vzeta iz srednjeveške legende, glasba pa je delo znamenitega francoskega skladatelja, ki je imel to svoje delo med vsemi najrajši. Današnja popoldanska predstava bo gotovo imela prav mnogo občinstva, saj so cene globoko znižane, tako da si jo bo vsak lahko ogledal. Zlasti pa je priporočljivo, da si jo ogledajo deželani, ki nimajo predaleč do mesta, pa si lahko danes, ko je sobota, vzamejo časa. Naše operno osebje je to Massenetovo delo nastudiralo z veliko ljubeznijo ter so vse dosedanje predstave žele mnogo priznanja.

Se enkrat umobolnica!

Zavoda za umobolne sta, kakor smo že včeraj napisali v našem listu, brez vseh sredstev. Bolnikom že nima uprava več kaj dajati za zajtrk,

Žena demon - povzročiteljica družinske tragedije

Ni moja krivda! — Bučan računal na 1 leto

Ljubljana, 18. nov.

Globoko družinsko tragedijo je odkrila včerajšnja razprava pred velikim kazenskim senatom proti čelvarju Cirilu Bučanu, obtoženemu zločinstva umora svoje žene Helene in obsojen na 15 let robije. Mnoge podrobnosti so pokazale, kako se je v Bučanovi družini razvijala leta in leta družinska drama, ki je končala tako, da je žena odšla v hladni grob, mož pa za leta v kriminal. Ciril Bučan je bil drugače delaven mož. Pred 8 leti je poročil takrat 19-letno dekle Heleno Trobčev. Zakon je bil sprva srečen. Toda ne dolgo. Posegle so tuje sile, ki so razdrle mirno družinsko življenje Bučanov.

Ciril Bučan je skrbel za družino, pridno je delal in vsak zaslužek prinašal domov ter ga izročal ženi. Takrat žena ni hodila na delo. Pa se je pojavil neki žandar, ki je ženo zmešal. Mož ga je nekoliko zalotil v dvorani. Žena je odšla z doma in se je ločila od doma prostovoljno. Morala je hoditi na delo v tovarno. Navzela pa je stike z mnogimi moškimi. Neka njena žrtve se sedaj nahaja v umobolnici. Nekateri jo označujejo za demonično žensko, ki je umela vsakega moškega zmešati, da je za njo norel. Zena Helena se ni dosti brigala za družino, niti ne za otroke. Bučanu so očitali, da je imel tudi druge ženske. Pred sodniki je s povzdignjenim glasom protestiral:

»Jaz nisem imel nobene. Živel sem tako, kakor se spodobi oženjenemu moškemu. Skrbel sem za družino.«

Usodni večer mu je na zgornji savski poti pokojna zabrusila v obraz prav nečedno psovko in pristavila: »Nikoli več k tebi in k otrokom.« Imela sta 2 otroke, stara 6 do 8 let, ki jih sedaj rede obtoženčevi starši. Njegov zagovor pa je bil v mnogem pogledu zanimiv. Razgalil je v kričeh barvah razkroj družine. Bučan je sodnikom sicer zatrjeval, da ni imel namena ženo poslati v smrt. Ni bil pijan. Takrat je šel iz tovarne.

Priča, neki delavec, znanec Bučanov, pa je v živahnih besedah očrtal življenje in nehanje Helene Bučanove. Kot priča je sodnikom pravil prav

Mariborski drobiž

Igro »Roksana« prof. Janka Mlakarja uprizori v Mariboru danes, v soboto, 18. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Zadržne gosp. banke Zveza velikih Klar iz Ljubljane. Na Martinovo nedeljo je ta igra popolnoma opravičila pričakovanje nabitosti ljubljanske francišanske dvorane. Pod strokovnim vodstvom viš. ban. insp. L. Stancera so velike »Klare« izborni podale zlasti skupinske prizore navihanih samostanskih gojenk, sredi katerih je od stare mame, profesorice Vide in sestrične Danice preganjana sirota Roksana ob strani dobre m. Pije odlično rešila svojo težko vlogo. Velikim Klarom želimo, da bi z enakim uspehom kot v Ljubljani, tudi v Mariboru in Celju prikazale to, iz poznanja globin deklishe duše zajeto, lepo delo prof. Janka Mlakarja.

kosilo in večerjo. Kljub neprestanim prošnjam, moledovanjem in poskusom se v Belgradu še niso zganili, potrebni znesek še ni nakazan. Uprava umobolnice je danes objavila v časopisu, da bo v ponedeljek odprla vse svoje bolnike, kakor hitro do takrat se ne bi prišla pomoč. Tako daleč smo tedaj prišli!

Ali res ni nikogar, ki bi se zganil in napravil konec temu nevzdržnemu stanju, ki je zadelo umobolnico? Zadnji čas je, da se ta edinstveni škandal spravi s sveta, pošlje potrebni in pošleni zaslužni denar ter krivce kaznuje z največjo strogostjo! Pravica in red to zahtevata odločno!

Karambol pred pošto

Včeraj popoldne so bili tisti redki, ki so ta čas na ulici, pred pošto pričel razburljivemu prizoru, o katerem se je pozneje še razvilo živahno razpravljanje. Ob enih popoldne se je pripeljal na svojem motornem kolesu motociklist Stanko Virnik iz Ljubljane, prav ta čas pa se je neprevidno podala čez cesto časopisna prodajalka Ana Brandljeva iz Ljubljane. Brž je prišlo do karambola. Posledice so bile dokaj hude. Oba so morali reševalci prepeljati v ljubljansko bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da se je Virnik pri padcu potolkel po kolenu, Brandljeva pa si je zlomila desno nogo.

Občnega zbora Električne zadruge v Šiški, ki je bil napovedan za to nedeljo, ne bo!

Vodstvo po razstavi ženskih umetnic v Jakopičevem paviljonu bo imel jutri ob 11. prof. Stane Kregar

„Akcija slovenske opozicije“

Zagrebski »Juturni list« prinaša v današnji številki tole poročilo iz Ljubljane: Politične konference, o kateri je »Juturni list« poročal, da je bila sklicana za 29. oktober v tukajnji gostilni pri »Levu«, ni moglo biti, ker je bila policijače prepovedana. Kakor elišimo, pa je bila konferenca še isti dan v gostilni pri »Lloyd« v Ljubljani. Na tej konferenci so se vsi delegati izjavili za manifest, ki je bil sprejet od vseh slovenskih opozicijskih skupin dne 3. septembra v Celju ter sklenila, da se ta manifest objavi v časopisih in s posebnimi letaki. Zaradi izjemnih razmer, ki vladajo v Sloveniji, pa je bil manifest tiskan samo na letakih. Razglas so podpisali skoro vsi kandidati, ki so kandidirali na listi dr. Mačka l. 1935, in 1938, in vsi zastopniki slovenske opozicije, skupaj okrog 100. Včeraj in danes pa so bili vsi podpisniki aretirani. Ni znano, po katerem zakonu bodo proti njim postopali, ker oni zahtevajo za Slovenijo samo tisto, kar so Hrvatje že dobili.

Poročilo v »Juturnem listu« po vsej verjetnosti računa na nepoučenost bralcev tega lista. Kdo so bili udeleženci na konferenci pri »Levu«, je slovenski javnosti dobro znano. Bili so skrajni slovenski levčarji. Ti so bili celo tako solidarno položeni do skupine dr. Lončarja, da so te udeležence a konference enostavno postavili na cesto. Tudi ne bo držalo, da so bili tam zastopniki vse slovenske opozicije, pač pa le nekaj brezpomembnih posameznikov, ki jih je težko smatrati za kaj drugega, kakor za papirnato opozicijo. »Izjemne razmere, ki vladajo v Sloveniji, pa je menda treba razumeti tako, da epada pod »vzajemnostjo« spoštovanje zakonov sploh. Kam pi prišli, če bi ravno za levčarje ne veljali zakoni, katerih se drži vsak drug državljani. Radovedni smo, kaj bi storila policija banske oblasti v Zagrebu, če bi kdo skliceval shode, ne da bi bili prijavljeni pristojni oblasti. Tak je bil namreč primer v Ljubljani, ker prireditelji svojega sestanka policiji niso po predpisih prijavili in jim je policija seveda sestanek prepovedala. — Tudi nepoučenost gospodov okrog »Juturnega lista« je očitna, ker drugače si ni mogoče razlagati vneme, s katero se ta zagrebski list zavzema za slovenske skrajne levčarje, ki se jih vse slovenski narod tako vztrajno otepa.

Filmi

»Človek-zver« (Matica.) Mojestroko režiran in mojestroko igran, zgoljen filmski izveček zdaj že pozabljenega, raztegnjenega Zolajeva kriminalističnega dela. Iz romana z enakim imenom je režiser Jean Renoir izbral najizjemnejše elemente ter jih filmsko oblikoval tako, kakor je Zola to snov oblikoval v literaturi: z golim, čeprav dovršenim prikazovanjem, kjer sestavine niso podrejene nikakemu višjemu umetniškemu ali idejnemu smislu, ne služijo ničemu, najmanj pa tistemu, čemur mora umetnost služiti: dviganju človeka. S takim prikazovanjem je sicer zadeto bistvo Zolajev literature, toda prav zaradi tega, ker so za tako brezidejno in brezciljno prikazovanje zla in slabega porabljeni veliki talenti, šele čutimo, kako je taka umetnost nesodobna, nepotrebna in nesmielna. Film z vsemi svojimi igralskimi odlikami pušča v človeku vtis poltačenosti, brezidečnosti, občutek potapljanja, proti čemur se bori eloherni zdrav človeški čut. Na koncu te umetnosti ni nič, kar je tudi razumljivo: človek s svojim življenjem, ki je samo zver, nekaj, kar se žene proti svojem koncu samo z zločinskimi nagoni. Vse vodeče osebe v filmu so patološki tipi, žrtve strahotnih zakonov krvi, v njih ni ničesar, kar bi dajalo slutiti, da so zmogni živeti kaj dobrega in v kakršnem koli oziru lepega. Taka umetnost človeka te ali ene socialne stopnje ponižuje in mu dela strašno krivico, ker ga kaže samo kot žival, z atavizmi prepleteno bitje, ki ne more nikamor kaj v zločin. Taka umetnost je kljub vsemu znanjstvu, fotografememu realizmu neživljenjska, neresenična, ponarejena in nesocialna. V današnjih časih človek vse to še bolj čuti, ker se danes bolj kakor kdaj prej bori proti vsemu, kar ga tlačijo v anarhizem. Vsakdo zdrav, naj bo tega ali onega nazora, zahteva danes od umetnosti več, zahteva pozitivnih rešitev, ideje ali vsaj propagande. Zato nam »Človek-zver« s svojim, tu še prav po filmsko pretiranim naturalizmom ne pove nič, marveč nas ubija. Zaradi tega ga ne opravičuje niti režizsko mojestrovstvo, niti čudovito podajana osnovna vzdušja, niti pretresljiva igra ljudi v tem delu, zlasti Jeana Gabina in Simone Simonove. Nič...

Belgrad, 18. nov. m. Iz Donjega Milanovca poročajo, da sta zavozila na prod dva češka velika tovorna čolna. Da bi jih lahko spet osvoobodili, so morali spustiti okoli 100 vagonov nafte in bencina v Donavo. Zato je bila včeraj Donava večji del prekrita z nafto, ki je niso mogli na noben način več izkoristiti, kajti dostop k čolnom je bil onemogočen. Poskušali so, da bi prelili bencin in nafto v druge tovorne čolne, toda tudi to ni bilo mogoče, ker na tem mestu Donava izredno močno dere in je tovorne čolne vrglo z vso silo ob breg. Nafta in bencin sta bila namenjena v Nemčijo.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

28

Zato smo čakali, da bi bil Rocky sam. Toda pred hišo se je poslovil od duhovna in šel noter — najbrž stanuje tam kakor ženska.

Zato ga nismo več čakali, marveč smo krenili sam, da poročamo.

Vsi so molčali, potem je vprašal Frazier:

»In kaj misliš zdaj?«

Steve je prelozil nogo z noge, potem je odgovoril:

»Mislim, da je treba čakati na ugoden trenutek, ko bo Rocky sam in na takem kraju, da ne bomo tvegali nič, če ga pihnemo. Obračunati bo mogoče le, če bo sam.«

Frazier bi bil zato, zakaj kot pravnik je bil zviti, hkratu pa bojazljiv, ki je bil vajen razbojništva samo napletati, izvesti pa so jih morali drugi.

Toda Mac Keifer je bil drugih misli. Zanj je bilo po Rockyevi vrnitvi jasno: za dva razbojnika njunega kova v mestu ni prostora. Ali se bo umaknil eden ali se bo moral umakniti drugi. Če hoče on, Mac Keifer, ohraniti poglavstvo nad razbojniškim delom v mestu, potem mora Rocky izginiti. In sicer čim prej!

Ce bi Rocky ostal živ, mu bo najprej treba vrniti tistih sto tisoč dolarjev, katere je bil dal hraniti Frazierju in s katerimi so bili uredili to donosno podjetje »Honolulu«. Danes je bar »Honolulu« bil najlepše igralska igralnica v mestu, zlata jama, ki ji ni bilo para daleč naokoli. Niso je uredili zato, da bo potem prišel kak Sullivan in jo pobasal samo radi tistih borih stotisoč dolarjev.

Mac Keifer in drugi so vedeli, da

Rocky ne bo zadovoljen samo s tem, da mu vrnejo tisti denar. Hotel bo več: vodstvo razbojniške družbe. Tega pa mu Mac Keifer ni bil pripravljen odstopiti drugače, kakor če ga prevrne Rockyev samokres.

Njegova družba je z izsiljevanjem, s podkupovanjem oblasti in z nasiljem vladala nad vsem mestom. Težko je bilo doseči to, zato ni bilo nikogar volja, da bi se umakal.

Mac Keifer je med vsem pogovorom gledal izpod čela in mislil svoje. Ko so nehali vsi, je dejal sam:

»Steve, dosti zvijač poznaš in nisi novinec. Torej na posel. Položite Rockya še danes in konec besedi!«

To je bilo povelje in kadar je zapovedal poglavar, ni bilo moči drugega, kakor poslušati.

Mac Keifer je samo dvignil glavo v znamenje, da je pogovora konec. In nihče si ni upal več reči besede.

Steve in njegovi trije pomočniki, ki so se bili komaj dobro vrnili z zasledovanj, so naglo vstali, pozdravili Keiferja in odvetnika, potem pa odšli skozi razvešene prostore bara Honolulu na ulico.

Steveju se ni dalo dosti. Prijetneje bi bilo ostati v lokalu in piti, plesati in

se zabavati, kakor pa loviti po ulicah in po zakonih nekoga, kogar je treba spraviti s poti.

Pred barom jih je čakal velik, zaprt avtomobil, ki je razbojniški družbi služil za taka dela. Sedli so vanj ter z vso naglico oddrsali proti ulici, kjer je stanoval Rocky.

Nekaj sto metrov, preden so prišli do hiše, so voz ustavili in ga zategnili v senco kostanja. Previdno so izstopili ter šli peš do hiše.

Steve je svoje pomagače razpostavil na vse kraje, koder bi jim Rocky mogel ulti. Pripravili so samokrese v žepih in s prizganimi cigaretami ter s klobuki, potegljenimi na oči, čakali znamenja za strel.

Ko je bilo vse to urejeno, je Steve previdno stopil do hišnih vrat ter akual dobili koga, ki bi mu lahko povedal, ali je Rocky doma ali ne. Čakal je nekaj minut, potem je prišlo po stopnicah dekletce in se ustavilo na pragu.

Steve je naredil sladak obraz, vzel iz žepa novic in prijazno vprašal: »No, mala, ali hočeš denar?«

Kazal ji je novic, ki se je svetil kakor nov. Brž so se tudi dekletcu zavevale oči. Dejala je:

»Radala Samo kako?«

Steve je videl, da se ga otrok ne boji in začel:

»Poznaš gospoda Sullivana?«

»Ne.« je odgovoril otrok.

Steve ni izgubil poguma:

»No tistega mladega gospoda, ki stane na tistem mestu v hiši in hodi z očetom Jerryjem.«

Zdaj se je dekletcu takoj posvetilo, toda ni hotelo kar tako z besedo na dan:

»Ja, če bom res dobila denar.«

»Na ga.« je dejal Steve in ji vrgel novic v naročje.

»Poznam ga, poznam. Tisti lepi mladi gospod, ki se razume z Laury. Pa ga ni doma. Ravno prej je prišel ponj oče Jerry, pa so vsi trije odšli.«

Steve bi bil najrajši na glas zaklel, komaj da se je mogel premagati. Vprašal je še:

»Kam so šli?«

»Ne vem.« je odgovorilo dekletce. Potem je pokazalo z roko po ulici in reklo:

»Tja so krenili!«

Pot je bila tista, po kateri se je prej Rocky vračal iz telovadnice. Morda so se vrnili spet tja?

Ceprav misel ni bila kdove kako verjetna, vendar Steve ni vedel drugega, kakor da je sklenil, da pojdejo takoj pogledat tja.

Ne da bi čakal še katere druge besede od otroka, je planil do tovarišev in jim sporočil, kako in kaj je zdaj. Skočili so brž do avtomobila in se pogajali proti telovadnici.

Ko so prišli do tja, so videli, da gori v dvorani luč. Nekdo je moral biti še notri.

Stopili so na cesto in se postavili čakati. Ugasnilo so luči na avtomobilu. Nočilo se je in čim gostejša je bila noč, tem varnejši so bili pri oprezovanju.

Rocky je bil res še v telovadnici. Ko se je bil pred hišo poslovil od duhovnika, je videl, da je v telovadnici pozabljen klobuk. Ker mu tudi ni bilo do tega, da bi ostal brez klobuka, pa tudi ne, da bi se že ločil od Laury, ji je dejal, če je ne bi bila volja stopiti še enkrat do telovadnice. Bila je takoj pripravljena.

In odšla sta nazaj. Medtem so bili Steve in njegovi že odpelali poročat Frazierju, da niso opravili nič in niso videli, da je bil Rocky spet odšel z doma.

Rocky in Laury sta kmalu ujela na cesti Jerryja, ki je bil te nenadne spremembe kar vesel. Skupaj so jo mahali proti telovadnici in se tam še malo zamudili, zakaj v telovadnici je bilo še živo. Tja so se bili natepli zdaj tisti od Jerryjeve soseske, ki niso podnevi utegnili, ker so bili po obrtih ali šolah.

Steve in njegovi so čakali in čakali. Padla je trda noč, toda iz telovadnice ni hotelo biti nikogar. Šele čez dolgo so se odprla vrata in na cesto so se vsuli fantje, ter se začeli med glasnim vikom razhajati na vse strani.

Tisti, ki peresa ne odlagajo niti na fronti:

Slavni časnikarji v strelnih jarkih

Vsi znameniti vojni dopisniki se med seboj poznajo. Njihove glavne značilnosti so, da govorijo najmanj po pet jezikov, poznajo po kakšnih dvajset državah poglavarjev in nekaj sto ministrov, znajo fotografirati, pisati, šofirati, plavati, plesati, pilotirati ter se voziti z motornim čolnom.

Od časa do časa se sestajajo, vedno le tedaj, kadar svet stoji pred novo veliko tragedijo, pa tudi tedaj, kadar londonska zavarovalna družba povišajo zavarovalne premije na njihova življenja redakcijam, ki jih plačujejo.

Teh dobrih sto dopisnikov pri velikih listih potuje z enega kraja sveta na drugega. Leta 1919 so prisostvovali borbam proti »spartakovcem« v Berlinu, leta 1920 so se srečali v Vilni, leta 1925 v Maroku, dve leti nato v Kantonu, leta 1930 v Gran Chacu, leta 1935 v Mandžuriji, v Spaniji, v Shanghai, zdaj pa ob Renu in ob Moselli.

Ker ima vsaka fronta dve strani, ima tam tudi vsaka velika agencija po dva svoja vojnega dopisnika. Od časa do časa se ta dva dopisnika sestajata, izmenjavata misli, prebereta, kar je bil eden ali drugi napisal, pregledata fotografije ter se spet posloviata in se zmenita, da se bosta po končani vojni sestala v buffetu, ki leži nasproti njune redakcije.

Najslavnejši med njimi

Med temi časnikarji — nomadi je na prvem mestu Amerikanez Fred Gibson. Za njega pravijo, da ima prav poseben nos za velike vojne senzacije. Pripovedujejo, da je navadno že na fronti, ko generalni štabi še izmišljajo, kje bi udarili. Preteklo vojno je prebil na francoski fronti. Ko so leta 1917 ameriški mornarji napadli Bellot, je bil v prvih vrstah. Drobec nemškega šrapnela mu je uničil eno oko.

V taborišču generala Pershinga je igral veliko vlogo. V Grand Chacu je dobil malarijo, v

Čungkingu je imel intervju s Čangkašekom, v Burgosu pa z generalom Francom. Posebno strast ima za to, da nikdar ne zamudi nobene vojne. V Evropi je bil tudi zdaj na mestu pred svojimi tovariši: Irejem Millerjem, Jeffrowom, Robinsonom in Knickerbockerjem.

Znan je vojni dopisnik »Daily Mirror« iz Londona, Bernard Grey. Zanj pravijo, da je vselej na najnevarnejših mestih. Komaj se je vrnil iz Spanije, je že začel študirati mapo Srednje Evrope. Prisostvoval je zasedbi Avstrije, Sudetov in Prage.

Francoski veteran med vojnimi dopisniki je Jules Sauerwein. Dopisnik »Journala«, Edouard Heisey je znan po svoji objektivnosti. Med abesinsko vojno je nosil s seboj pisalni stroj ter je kar med boji pisal telegrame. Prav dobro pozna vse svoje tovariše, ki v Maginotovi liniji opravljajo svoje posle. To so: rdečelasi Danec Winding, visoki Sved Winde, stari Italijan Russo in sivolasi Japonec Matseo. Tokrat na francoski strani ni nemških dopisnikov. Ti so na nasprotni strani ter skušajo z daljnogledi ugotoviti kaj takega, o čemer bi se splačalo pisati.

Tisti, ki so padli v svoji službi

Zdaj, ko so se sestali dopisniki na francoskem bojišču, so obnovili spomine na svoje tovariše, ki so padli kot žrtve svojega poklica. Najbolj med njimi so obležali na bojnih poljanah. Med njimi so: Amerikanec Kishling, ki je kot dopisnik »Associated Pressa« padel dne 1. maja 1929 v Berlinu za časa, ko so tam divjali polični boji. Med mrtvimi je tudi mlada Poljakinja Gerda Taro, zelo lepa ženska, menda edini vojni dopisnik med ženskami; ona je padla leta 1935 pod tank ter je umirajoče tovariše prosila, naj rešijo njeno beležnico in fotografije. Zrtv svojega poklica je postal tudi odlični francoski vojni dopisnik Louis Delaprez dopisnik »Paris Soira«, katerega je ubila krogla, ko je letel z aeroplanom nad Poljsko.

Francosko letalo na zahodni fronti, ki so ga pomotoma lastne mine razrušile.

Mesec je po enem stoletju spet postal „glavna centrala“ za razsvetljevanje največjega mesta v Evropi:

Londonski radio o romantiki mesta brez luči

V zadnjem času je odbor za obrambo mesta Londona ublažil nekatere ukrepe, ki jih je bil svoj čas izdal za zatonitev. S tem v zvezi je imel londonski radio interesantno reportažo o posledicah zatonitve in o prednostih novih ukrepov.

Po novih predpisih bo zatonitev mesta skrajšana za pol ure zjutraj in za pol ure zvečer: zjutraj bodo ljudje prižigali luči lahko pol ure prej, zvečer pa jo bodo lahko imeli pol ure dalj. Ta novi ukrep predstavlja v prvi vrsti veliko olajšavo za delovno ljudstvo. Mnogi delavci in uradniki bodo hvaležni oblastem za ta ukrep, ker bodo zdaj lahko hodili iz oddaljenih mestnih predelov do svojih delavnic in uradov pri svetlobi ter jim ne bo treba brezglavo tekati, da bi se pravi čas prišli domov, preden mesto utone v temi in noči. Zdi se, da je ta ukrep izposlovala federacija nametšencev in delavcev.

Ti novi ukrepi pa bodo imeli kaj ugodne posledice tudi za trgovino. Tako bodo lahko gospodinje po delu in službi nakupovale še pol ure dalj po trgovinah brez strahu, da bi se pozneje znašle na ulici sredi zatemnjenega Londona. Manj pa bo tudi gneče po avtobusnih postajah, na tramvajskih postajah in na podzemski železnici, saj se bodo ljudje lahko zdaj vozili dobro uro dalj pri svetlobi.

Reporter radijske postaje je nato prešel na »romantiko zatemnitve«.

Ze več stoletij Londončani niso imeli prilike, da bi lahko videli svoje mesto v pošastni lepoti, ki se jim zdaj razkazuje. Nenadoma so zasijale zvezde nad londonskim nebom, ki je bilo v večni megli zaradi odsevom, ki jih je metala proti njemu ulična razsvetljava. Polna luna meče svoje žarke na pravilne in nepravilne ulice, na squareje in parke. Prav gotovo dobrih sto let se noben londonski meščan v Londonu ni sprejel po mesečini in tudi ni čakal, da bi bil mesec izšel. Težko si je zamisliti današnjo sliko na Pallu Mallu, tem najimenitnejšem trgu sveta. Ena stran in polovica ulice sta obsijani z rumeno-zeleno svetlobo nebeskega trabanta, druga plat pa je pogreznjena v mrak. Na eni strani ni niti žive duše, po drugi strani pa se sprehajajo tisti, ki jih je bila zalotila »električna tema« na ulici. Westminsterka katedrala, zvonik parlamenta in pod njima Temza — vse se iskri v tisočih neznanih svetlobah sijajnega meseca. To je stari London, tisti, o katerem je pisal Dickens, ki se ga ne spominjajo več niti najstarejši meščani, ki o njem sanja vsak patriarhalni Anglež.

Kina bodo v bodoče delala normalno. Prenehala bodo z delom, čim bo nastopila zatemnitev.

Pisan drobšč

Nemški srebrni denar po 2 marki, ki so ga dali v promet leta 1925, bodo s 1. januarjem 1940 potegnili iz prometa. Tiste kovance po 2 marki, ki imajo na eni strani sliko maršala v Hindenburga, pa bodo ostali še dalje v prometu.

Nemški listi pišejo, da je letos krompir posebno dobro obrodil v Nemčiji, in da bo zato prehrana nemškega prebivalstva še bolj olajšana.

Japonska namerava v bližnji sezoni lovu na kite v polarnih krajih posvetiti čim večjo pozornost. V vodah okoli Južnega tečaja se že mude tri velike ladje po 2000 ton s 23 pomožnimi ladjami, do čim bo četrta ladja s 17. tonami in s 8 pomožnimi ladjami v kratkem odplula na ta morska področja, lovit kite. Poročajo, da Japonska namerava v tej sezoni izvesti lov z 8 ladjami (skupna nosilnost 150.000 ton).

Ko se je danes nad mnogimi mesti v lanchestrski grofiji pojavljalo neko letalo, ljudstvo ni bežalo z ulic, ker je pripravljenost trajala premalo časa. V nekem mestu so dali znamenje za pripravljenost, ko je bila pri tamkajšnjem sodišču neka sodna razprava. Sodnik je vprašal, ali morda ni na dotičnem sodišču kje kakšnega zavetišča. Ko so mu odgovorili, da ga ni, je sodnik odvrnil: »Nadaljujmo z razpravo, gospod!« In razprava se je nato nadaljevala.

Ameriško pravosodno ministrstvo je objavilo poročilo, ki pravi, da se bo zloglasni gangster Al Capone po operaciji v neki bolnišnici v Baltimoru umaknil v svojo utrjeno vilo v Miamiu. Izjavil je, da hoče živeti pošteno pod nadzorstvom svojih staršev. V Miamiu so že opazili več sumljivih ljudi. Domnevajo, da so to razbojniki, ki se nameravajo maščevati nad svojim bivšim tovarišem in voditeljem.

Po dozdaj objavljenih podatkih o raznih industrijskih panogah v Argentini se vidi, da ima Argentina danes 30 papirnic s 4000 delavcev. Vsako leto narede v teh tovarnah za 150 milijonov lir papirja.

... iz Italije

Iz poročila italijanskega Nacionalnega instituta za telesno vzgojo industrijskih delavcev je razvidno, da je bilo v preteklem letu prirejenih nad tisoč tečajev in da je pri njih sodelovalo nad 60.000 industrijskih delavcev.

Italijanska »Tribuna« objavlja podrobnosti o velikem načrtu, po katerem nameravajo zvezati Milan z jezerom Como in Maggiore s prekopom. Prekop, ki bo vezal Milan z reko Pad, bo dolg 60 km, prekopa med Milanom in reko Pad, oziroma jezeroma Como in Maggiore, pa bosta pripomogla, da bo Milan postal veliko rečno pristanišče.

Gospodarsko poročilo agencije Stefani objavlja podatke o proizvodnji goriva v Italiji. Iz teh podatkov se vidi, da pokriva domača proizvodnja goriv v Italiji 62 odst. vseh domačih potreb.

Italijanski prosvetni minister Bottai bo odprl 25. novembra v Sofiji razstavo italijanske knjige. Ob tej priliki bo na sofijski univerzi promoviran az častnega doktorja.

Konec oktobra t. l. je imel Rim 1,322.000 ljudi.

V Italiji danes proslavljajo 27 letnico bitke pri Cortelazzi, v kateri je grof Constanzo Ciano z dvema lahkim ladjama, dolocenima za boj proti podmornicam, poginjal v beg avstrijski križarki »Wien« in »Budapest«. Združeni italijanski prostovoljci je sklenili na starem rimskem forumu v Cortelazzi postaviti spomenik.

Danes bodo odprli avtarkično razstavo italijanskega cesarstva. Ta razstava naj bi predstavljala celotne gospodarske možnosti italijanske Vzh. Afrike, predvsem glede gozdne industrije, industrije kože, marmorja, sadja itd.

Naročate in širite Slovenski dom!

Razbitine dvorane v monakovski pivovarni po atentatu.

Radio

Program Radio Ljubljana

Sobota, 18. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.06 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 7.20 Vesele s ploščo vam zaigramo, podrobnosti pa ne izdamo — 7.30 Poročila, objave — 7.35 Napovedi — 7.40 Vesele s ploščo vam zaigramo, podrobnosti pa ne izdamo — 7.45 Poročila — 7.50 Otroška ura: a) Dr. B. Magajna: Račko n. Lj. 7. branje. Bere avtor sam. b) Gleban v zvočnih slikah. (Clanice Narod. gled.) — 7.55 Pregled sporeda — 8.00 Za delopust igra Radijski orkester — 8.15 Poročila, objave — 8.20 Napovedi, poročila — 8.25 Nac. ura: Janković Mirjevič ob 125. letnici njegove smrti (dr. Dimitrije Kirilovič, Bgd.) — 8.30 Objave — 8.40 O znanosti politiki (g. ured. dr. A. Kuhar) — 8.45 Vomerger Jože: Pad pa smo takšni, pisan večer, izvajajo člani rad. igral. družine, vodi IPI — 8.50 Napovedi poročila — 8.55 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

Nedelja, 19. nov.: 8 Jutranji pozdrav (plošče) — 8.15 Violina in kitara (gg. prof. Jeraj in St. Prek) — 9.00 Napovedi, poročila — 9.15 Tamburice in balalajke (plošče) — 9.45 Verski govor (g. dr. Gvido Rant) — 10.00 Prens cerkvene glasbe iz mariborske stolnice — 11.00 Klavirski koncert (prof. A. Trost) — 11.45 Pevski zbor »Sloga« — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.05 Samospevi gđe. Ljerk Trbojevič ob spremljevanju klavirja (g. prof. P. Šivic), vmes igra Radijski orkester — 13.15 Kmet. ura: Važnost in oskrba gospodarskega inventarja (g. E. Sitar) — 13.30 Veselje na deželi (plošče) — 14.00 Haydn: Napravi iz oratorija »Stvarjenje« Sodelujejo: gđe. Polajnarjeva, sopran; g. Gostiša, tenor; g. Orel, bas, in Radijski orkester. Dirigira D. M. Sijanec — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Vpliv elektrifikacije na našo industrijo in gospodarstvo sploh (inž. D. Markovina, Bgd.) — 19.40 Objave — 20.00 Prensokalnega instrumentalnega koncerta iz Maribora — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 18. novembra: Zagreb: 20 Violina, 20.30 Igra, 21. Sokol, 21.30 Laska gl. — Bratislava: 20 Simf. konc. — Sofija: 19.45 Beethovnova »Missa solennis« — Berolmüster: 19.45 Vesel večer — Budimpešta: 20.20 Igra, 22.05 Cik. ork. — 23.20 Ork. konc. — Bukarešta: 19.15 Spanske narodne, 20.25 Plesna gl. — Hilversum: 20.45. Pisan spored — Stockholm-Hörby: 20 Simf. konc. — 21.30 Plesna gl. — Trst-Milan: 21 Opereta gl. — Rim-Bari: 21 Opera »Manon Lescaut« — Florencia: 21 Pesmi in plesi — London: 19. Ork. konc. — Reykjavik: 22.30 Trio — Sottens: 21.16 Veseloihra.

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

Njene besede so bile trde in niso pustile nobenega upanja. A kaj je morala biti vzrok takšnemu njenemu ravnanju? Ali se mu je izneverila le zato, ker sedaj ni bilo več upanja, da doseže elavo, o kateri je sanjala ob njegovi strani? In vendar mu je sveto zatrdila, da hoče biti njegova opora, njegova moč. In zakaj mu je po krivici napravila krivdo, da je dvor zavrnil prošnjo njenega očeta? Ali ni preje vedno trdila, da ne goji nobenega upanja? Ali mu ni neshetokrat rekla, naj se ne briga preveč za to zadevo, o kateri je bila prepričana, da ne bo uspela?

Don Quintanilla, kateremu je Kolumb zaupal vse svoje težave, je čital to pismo, kakor tudi prejšnja. Tolažil ga je, kakor je vedel in znal. Vedel je, da je udarec hujši, ker je njegov ubogi prijatelj moral že preje prestatiti toliko hudega.

Don Talavera je zatrdil, da se bo zbor učenjakov zopet sestel, toda njemu samemu se je najmanj mudilo. Čas pa je mineval in preden je prišlo do kakšne odločitve, je dvor zapustil Salamanco. Z vladarji je odšel tudi predsednik zbora, don Talavera.

Dvor je iz učene in vesele Salamance odšel na bojišče pred Malago. Med potjo pa se je ustavil v Cordovi.

Razumljivo je, da je Kolumb z veliko nestrpnostjo sledil dvoru. Komaj je došel v mesto, je tekkel v ono siromašno hišo, kjer je stanovala njegova izvoljenka.

Stekel je po stopnicah, dosegel v hipu stanovanje starega plemenitaka in potkal.

Vrata so se odprla in prikazali so se popolnoma tuji obrazi. »Don Inigo Euriquez« je vprašal.

»Ne stanuje tu.« so mu odgovorili.

»Kako to? Kdaj se je preselil? Kje stanuje sedaj?«

»Ni nam znano. Stanujemo tu že en mesec in ko smo prišli, je bilo stanovanje prazno.«

Zbežala je torej izgonila se je, da ga ne vidi več Ta udarec je bil strašen za uboga mornarja. Vendar pa ga je prenesel pogumno. Zapri se je sam vase in niti ni skušal iskati pobegle družine.

18

Tudi o tem dogodku je izvedel don Quintanilla, saj mu prijatelj ni skrival ničesar.

»Bolje je tako,« mu je rekel. »Hočejo se popolnoma ločiti. Ne brigaj se več zanje. Opogumite se in pridite z nami v Malago. Prepričan sem, da je to delo katerega izmed vaših sovražnikov. Zenska, tudi če je še tako častihlepa in koristljubna, sama od sebe nikakor ni zmožna takšnega peklenskega dejanja.«

»Kaj hočete reči?«

»Zdi se mi, da sem govoril dovolj jasno. Pojdimo v Malago. Dovolj prilike bo še, da bova govorila o tem.«

Kolumb ni odgovoril ničesar. Sicer pa je dvor nameraval ostati par dni v Cordovi.

Naslednjega dne je Kolumb srečal Beatricinega brata, ko se ga je najmanj nadejal. Srečala sta se na nekem ovinku in mladenič se mu je hotel umakniti. Kolumb pa ga je v hipu zagledal in zadržal.

»Ah, don Pedro!« mu je zaklical. »Počakajte nekoliko. Rad bi govoril z vami.«

»Oprostite, gospod,« mu je mladenič rekel v zadregi, »zelo se mi mudi.«

In hotel je oditi.

Kolumb pa mu ni pustil, da bi se izmuznil.

»Ceprav se vam mudi, se večeno lahko pogovoriva če hočete, vas sprejemam doma ali kamorkoli.«

»Kaj torej želite?« ga je vprašal.

»Ves dan sem včeraj iskal vašega očeta. Preselili ste se. Kje stanujeta sedaj?«

»Zal vam tega ne morem povedati.«

»Zakaj?«

»Ker moj oče želi, da nihče ne izve, kje stanuje.«

»Pedro!« Kruti ste. Ali mi boste odklonili to uslugo, če vas zanjo prosim, iskreno prosim?«

»Ali hočete, naj bom nepokoren svojemu očetu? Vi spoštujete svojega očeta. Ali ni tudi moja dolžnost storiti isto?«

Toliko odločnosti je bilo v teh besedah, da Kolumb ni imel poguma ponoviti prošnje. Žalostno je pogledal Beatricinemu bratu v obraz in rekel:

»Kaj sem storil vaši družini, da noče več videti v meni prijatelja?«

»Prijatelja?« je strogo odvrnil mladenič. »Zal, ste bili nekoč prijatelj.«